

11. HAFTA

Hegel

Efendi ve Köle Diyalektiği

[İnsan, Kendinin bilincidir. Kendinin bilincindedir; insansal gerçekliğinin ve saygınlığının bilincindedir ve bundan ötürü, Kendininduygusunun (kendivarlığı hakkındaki basit duygunun .sh.) düzeyini aşamayan hayvandan özce farklıdır. İnsan, kendisine ilişkin bilinci, -ilk olarak- "Ben" dediği an edinir. Demek ki, "kökenini" kavrayarak insanı anlamak, sözle açığa vurulmuş Benin kökenini kavramak demektir.

İmdi, "düşüncenin", "akıl", "anlayışgücünün", vb., irdelenip çözümlenmesi, genel olarak, bir varlığın ya da bir "bilen-öznenin", bilgisel, seyredici (contemplatif) ve edilgin davranışının irdelenmesi, "Ben" sözcüğünün ortaya çıkışının -ve bunun sonucu olarak da -Kendinin bilincinin, yani insansal gerçekliğinin ortaya çıkışının niçinini ve nasılını hiçbir zaman bulup ortaya çıkaramaz. Seyreden insan, seyrettiği şey tarafından "emilmiştir" (soğrulmuştur) ve "bilen özne" de, bilinen nesne içinde "kendini kaybetmiştir". Seyrediş nesneyi açığa-vurur, ama özneyi açığa-vurmaz. Bilme ediminde ve edimiyle -ya da daha doğrusu, bilme edimi olarak- kendini, seyredene gösteren şey, özne değil nesnedir. Seyrettiği nesneye "dalıp gitmiş olan" insan, bir İstekle; örneğin yeme isteğiyle "kendisine gelebilir" ancak. Bir varlığı Ben olarak oluşturan (kuran) ve onu "Ben..." demeye iterek Ben olarak açığa-vuran, onun (bilinçli) İsteğidir. (Hakiki) Bilgide kendisi tarafından kendisine açığa-vurulmuş olan Varlığı, nesneden farklı ve ona "karşıt" bir özne tarafından, bir "özneye" açığa-vurulmuş bir nesne haline getiren şey de İstektir. İnsan, "kendisinin" İsteğinde ve İsteğiyle ve daha doğrusu, İsteği olması bakımından bir Ben olarak, Ben-olmayandan özce farklı ve Ben-olmayana radikal olarak karşıt Ben olarak kendini oluşturur ve kendini açığa-vurur - hem kendine hem de başkalarına açığa-vurur. Ben (insansal Ben), bir İsteğin Benidir-ya da- İstek Benidir.

Demek ki, kendisinin bilincinde olan insanın varlığının kendisi, İsteği içerir ve önkoşul olarak gerektirir. Dolayısıyla insansal gerçeklik, biyolojik bir gerçeklik, hayvansal bir hayat (canlılık) içinde meydana gelebilir ve varlığını sürdürebilir. Ne var ki, hayvansal İstek, Kendinin bilincinin zorunlu koşulu olsa da, yeterli koşulu değildir. Hayvansal istek, tek başına, ancak Kendinin duygusunu meydana getirebilir.

İnsanı, edilgin bir dinginlik içinde tutan bilgiye karşıt olarak İstek, onu tedirginliğe sokar ve eyleme sürükler. İstekten doğmuş olan eylem, İsteği gidermeye yönelir ve bunu ancak, istenen nesnenin "olumsuzlanmasıyla", tahrip edilmesiyle ya da en azından dönüşüme uğratılmasıyla gerçekleştirebilir: örneğin, açlığı gidermek için besini tahrip etmek ya da en azından dönüşüme uğratmak gerekir. Dolayısıyla, her eylem "olumsuzlayıcıdır". Verilmiş (Verilmiş-varlığı .sh.) nasılsa öyle bırakmayan eylem, onu tahrip eder, varlığını tahrip etmese de, en azından formunu tahrip eder. Ve verilmiş oranla her "olumsuzlayıcı olumsuzluk" zorunlu olarak etkindir. Ama olumsuzlayıcı eylem, katıksız olarak tahrip edici değildir. Çünkü, İstekten doğan eylem, bu İsteği gidermek için bir nesnel gerçekliği tahrip etse de, onun yerine, bu tahrip etmenin

kendisinde ve kendisiyle bir öznel gerçeklik yaratmaktadır. Örneğin, bir şey yiyen varlık, kendisinininkinden başka bir gerçekliği ortadan kaldırarak, başka bir gerçekliği kendi gerçekliğine dönüştürerek, "yabancı" ve "dış" bir gerçekliyi "özümleyerek", "içselleştirerek", kendi gerçekliğini yaratmakta ve sürdürmektedir. İsteğin Beni, genel olarak, gerçek ve olumlu bir içeriği ancak, istenen Ben-olmayı tahrip ederek, dönüşüme uğratarak ve "özümleyerek" İsteği gideren (doyuma ulaştıran) olumsuzlayıcı eylemle elde eden bir boşluktur. Ve Benin olumsuzlamayla meydana gelmiş olan olumlu içeriği, olumsuzlanan Ben-olmanın olumlu içeriğine bağlıdır (ona göre değişir .sh.). Dolayısıyla, İstek, eğer "doğal" bir Ben-olmaya yönelmişse, Ben de "doğal" bir Ben olacaktır. Böyle bir İsteğin etkin olarak giderilmesiyle yaratılan Ben, bu İsteğin yöneldiği şeylerin doğası neyse o doğaya sahip olacaktır; yani bu Ben, "şeyci" bir Ben, sadece yaşayan (canlı) bir Ben, hayvansal bir Ben olacaktır. Ve, doğal nesneye bağlı olan bu doğal Ben, hem kendisine hem de başkalarına, kendini ancak Kendinin duygusu olarak açığa-vurabilecektir. Yani, Kendininbilincine hiçbir zaman ulaşamayacaktır. (...) (s.79-80).

Alexandre Kojève, (2001), *Hegel Felsefesine Giriş* (çev. S. Hilav), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.